

Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-08

1. Indledning

Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-08 er en opfølgning af samarbejdsmistrenes beslutning om, at gøre Norden til en aktiv del af det regionale samarbejde i Nordeuropa. Det Arktiske Samarbejdsprogram er et af flere samarbejdsprogrammer som Nordisk Ministerråd har etableret med henblik på, at kunne indgå i et regionalt samarbejde med nabolande og organisationer. Nordisk Ministerråd er en god platform for landene til at opnå indflydelse og gevinster i relation til den politiske dagsorden i det regionale samarbejde.

Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram daterer sig tilbage til 1996, og er senest blevet revideret i 2002. Nærværende revision finder sted som følge af programperiodens udløb, men er i øvrigt begrundet i:

- Erfaringerne gjort i de forløbne år med arbejdet i Arktisk Råd.
- Ændringerne i Nordisk Ministerråds nærområdeaktiviteter, som har ført til udviklingen af et Ruslandsprogram og en i geografisk henseende heldækkende politik for samarbejdet med nordens naboer.
- Den reviderede Nordiske Strategi for Bæredygtig Udvikling, som udgør et fundament for det moderne ministerrådssamarbejde og fungerer som udgangspunkt for fællesnordiske indspil om bæredygtig udvikling.

Nærværende samarbejdsprogram skal være Nordisk Ministerråds platform for samarbejde om Arktiske spørgsmål med landene i Arktisk Råd, med EU om udviklingen af det Arktiske Vindue i EU's nordlige dimension og med Nordens arktiske naboer i Vestnorden i perioden 2006-08.

Det Arktiske Samarbejdsprogram supplerer bl.a. Nordisk Ministerråd Ruslandsprogram som forudsættes at indeholde arktiske spørgsmål indenfor dette programs geografiske område, ligesom de overordnede principper kan finde anvendelse i forhold til arbejdet i Barentsrådet og Barents Regionråd.

Samarbejdsprogrammet for 2006-2008 skal understøtte de nordiske landes ageren i Arktisk Råd og fælles nordiske satsninger til det Internationale Polarår (IPY) 2007-2008, og danner således udgangspunkt for ministerrådets samarbejde med Arktisk Råd. Normalt skal initiativer og aktiviteter tages af eller indenfor Arktisk Råd. Andre initiativer kan imidlertid komme på tale. Al virksomhed som Nordisk Ministerråd deltager i, skal ligge på linie med ministerrådets og de nordiske landes overordnede strategier.

Det Arktiske Samarbejdsprogram omfatter alle Nordisk Ministerråds aktiviteter i Arktis. Det finansieres dels af de respektive ministerråd, dels af en særlig overordnet budgetpost under MR-SAM. Formålet med sidstnævnte er, at gennemføre aktiviteter i Arktis, evt. gennem samfinansiering med fagministerrådene eller andre aktører.

2. Ministerrådets politiske målsætninger i det arktiske samarbejde

De overordnede målsætninger for det nordiske samarbejde om arktiske spørgsmål skal være vejledende for planlægningen og gennemførelsen af Nordisk Ministerråds samarbejdsaktiviteter i forhold til det arktiske område. Målsætningen er at lægge vægt på følgende:

- At udvikle og forbedre livskvaliteten for befolkningen og de økologiske og økonomiske forudsætninger for fortsat bosætning i det arktiske område med særligt ansvar for de samiske og inuitiske befolkningsgruppers situation.
- At bidrage til og understøtte den arktiske befolknings sociale og kulturelle udvikling, under hensyntagen til de udfordringer som den øgede globalisering stiller, herunder at fremme forståelsen af multilaterale og internationale processer.
- At bidrage til at bevare den arktiske natur, naturkvaliteterne og den biologiske mangfoldighed samt garantere et bæredygtigt udnyttelse af regionens ressourcer når det gælder fornybare såvel som ikke fornybare ressourcer.
- At følge op på den eksisterende viden om miljøgifte, tungmetaller og klimaændringer og disses konsekvenser for mennesker og dyrs levevilkår.

På det politiske område handler det særligt om fortsat at udvikle rationelle samarbejdsformer og samarbejdsfora mellem de arktiske stater med henblik på, at man gensidigt og i fællesskab lever op til ansvaret om at gennemføre de fælles projekter, som er nødvendige for at virkeliggøre den overordnede målsætning for samarbejdet.

3. Ministerrådets arbejde med arktiske spørgsmål 2006-08

Indenfor den nævnte overordnede ramme vil der i perioden 2006-08 blive fokuseret på særligt tre hovedområder:

- Fremme de oprindelige folks levevilkår og økonomiske og kulturelle udviklingsmuligheder, bl.a. gennem opfølgning af Arktisk Råds Arctic Human Development Report.
- Fremme forudsætningerne for nordisk forskning med særlig henblik på det Internationale Polarår 2007-2008.
- Fremme forudsætningerne for nordisk samarbejde vedr. klimaændringer i Arktis, herunder opfølgning af Arktisk Råds klimastudie Arctic Climate Impact Assessment, samt at fortsætte initiativer med sigte på at forhindre spredning af miljøgifte og tungmetaller i Arktis.

4. Ministerrådetss specifikke arbejde med arktiske spørgsmål

Dette Arktiske Samarbejdsprogram gælder det samlede ministerråds arbejde med Arktiske spørgsmål. De nævnte hovedområder forudsættes uddybet i fagministerrådernes egne samarbejdsprogrammer kan omfatte følgende:

- **Bæredygtig ressourceudnyttelse.** På grund af det arktiske områdes sårbare miljøforhold er bæredygtig ressourceudnyttelse et centralt tema i det arktiske samarbejde. Ministerrådet vil også fremover prioritere arbejdet med bæredygtig udvikling indenfor rammerne af Arktisk Råd.
- **Styrkelse af netværk og kompetencer til deltagelse i demokratiske mellemfolkelige processer.** Ministerrådet vil prioritere oprindelige folks kompetenceudvikling i forbindelse med lokal og regional forvaltning såvel som deltagelse i mellemfolkelige processer. Netværksopbygning mellem kvindeorganisationer og specielt kvinders situation og indkomstmuligheder i det arktiske område vil blive prioriteret.
- **Sundhed og velfærd.** Ministerrådet vil fortsætte det allerede etablerede samarbejde for sundhedsfremmende tiltag, herunder særligt at bekæmpe smitsomme sygdomme. Det langsigtede udviklingsarbejde med at definere indikatorer for levevilkår på de arktiske befolkningers egne præmisser vil fortsætte.

- **Naturbeskyttelse og forureningsbekæmpelse.** Strategien for bæredygtig udvikling 2005-08 og det nordiske Miljøhandlingsprogram 2005-08, herunder den Arktiske strategi som har fokus på miljøgifte, tungmetaller og klima, danner rammerne for Ministerrådets miljøindsatser i Arktis.
- **Opfølgning af klimaændringer, politisk og praktisk.** Opfølgning af Arktisk Råds 'ACIA Policy Document' vil blive prioriteret, herunder udslipsbegrænsning, tilpasning, forskning samt spredning af viden. Klimastudiet ACIA bør uddybes gennem nye scenarier, sub-regionale studier samt identificering af de mest sårbare samfundssektorer, økologiske systemer og sundhedstilstand.
- **Samarbejde om erhvervsudvikling i tyndt befolkede områder,** herunder udvikling af service- og kultursektoren samt lokal produktion og forædling. Ministerrådet vil prioritere indsatser som fremmer den økonomiske udvikling i tyndt befolkede områder og fortsætte samarbejdet om kompetenceopbygning. Dette angår dels forædling af produkter fra primære erhverv, dels moderne produkter som kan udvikles på baggrund af traditionelle erhverv, herunder bæredygtig turisme.
- **Alternativ energiforsyning i Arktis.** Særligt fokus vil være på decentraliserede løsninger, der kan indpasses i forsyningssystemer uden for de centrale forsyningsnet, herunder decentrale vedvarende energisystemer og lagringsteknologier, der potentielt kan få en væsentlig betydning.
- **Forskning.** Ministerrådet finder det vigtigt at bibeholde det forskningsmæssige fokus i det arktiske område, herunder særligt forskning som udgår fra universiteter i Arktis. NordForsk opfordres til, at være opmærksomme på de nordiske landes interesse for fælles nordiske forskningsprojekter indenfor rammerne af IPY 2007-2008. Ministerrådet vil prioritere støtte til netværk mellem arktiske uddannelses- og forskningsinstitutioner.
- **Kultur.** Det kulturelle samkvem over landegrænserne har lange traditioner i de arktiske områder i Norden. Dette er traditioner som skal føres videre, forstærkes og ses i sammenhæng med det kulturelle arbejde som sker indenfor rammerne af Barents-samarbejdet.
- **Uddannelse og IKT.** Ministerrådet har en særlig erfaring når det gælder samarbejdet mellem de videregående uddannelsesinstitutioner i Norden. Det nordiske universitetssamarbejde vil kunne bruges som eksempel på udvikling af samarbejde og virtuelle undervisningsformer indenfor rammerne af University of the Arctic, som er et netværk af videregående uddannelsesinstitutioner i det arktiske område. Arbejdet indenfor Arktisk Råds Information and Communication Technology (IKT) vil blive prioriteret, herunder internetbaseret fjernundervisning og telemedicin.

5. Samarbejdets instrumenter

Konkrete indsatser i det arktiske samarbejdsprogram vil dels blive gennemført som enkeltprojekter efter ansøgning fra lande og organisationer eller institutioner i Norden, dels som initiativer der udspringer af fagministerrådenes behov for at understøtte aktuelle politiske processer gennem f.eks. Arktisk Råd.

- **Samarbejdsprojekter.** Ministerrådet vil prioritere projekter, som er af fælles nordisk interesse og hvor samarbejdet støtter den nordiske politiske profil og hvor nordiske synspunkter giver en merværdi specielt indenfor rammerne af Arktisk Råds cirkumpolare samarbejde.
- **Samfinansiering.** Samfinansiering af projekter er muligt, og herunder indgår finansieringen af nordisk deltagelse i samarbejdsprojekter i Arktis. Der lægges særlig vægt på udviklingen af nye ideer til arktiske samarbejdsprojekter. Ministerrådet kan bidrage finansielt til samarbejdet i Arktisk Råds permanente arbejdsgrupper og ad-hoc grupper og instrumenter, herunder Arktisk Råds 'Action Plan to Eliminate Pollution of the Arctic' (ACAP).

- **Mobilitetsprogram.** I det arktiske område støttes stipendieprogrammet som tillader studerende og forskere at deltage i universitetssamarbejdet indenfor det arktiske område. I stipendieprogrammet udnyttes erfaringerne fra Ministerrådets øvrige stipendie- og mobilitetsprogrammer. Særlig vægt vil blive lagt på Nordisk Ministerråd nuværende udvekslingsprogrammer og at de bl.a. inddrager embedsmænd, parlamentarikere, journalister, erhvervsfolk, kunstnere, kunsthåndværkere, skoler, mm.
- **Formidling af resultater, informations- og kontaktevirkosomhed samt netværksopbygning.** Ministerrådet deltager i Arktisk Råds arbejde som permanent observatør, og formidler information bl.a. via sin hjemmeside. I kontaktevirkosomheden udnyttes så vidt muligt den eksisterende nordiske institutionsstruktur.

6. Samarbejdets organisering

Det Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008 forudses revideret i 2008. Revideringen skal forholde sig til de samlede aktiviteter i nordisk Ministerråd.

Sagkyndigkomiteen vil fortsætte med at være de nordiske Senior Arctic Officials, herunder repræsentanter for Færøerne og Grønland. Sagkyndigkomiteen vil have en rådgivende rolle ved udformningen, implementeringen og opfølgningen af Ministerrådets arktiske aktiviteter. Sagkyndigkomiteen kan indbyde ICC Grønland og Samerådet til at deltage i arbejdet i overensstemmelse med Ministerrådets retningslinier for samarbejde med de frivillige organisationer.

Ministerrådssekretariatet varetager sekretariatsfunktionen for Sagkyndigkomiteen.